

5. Képrejtvény.

A 29-ik számban közölt rejtvenyek megfejtése. — Számítási kérdés: 13 év, 8 hónap és 15 napig. — Földrajzi kérdés: A tibbu nép. — Történelmi kérdés: Timeleon; testvérét, a kit meggyilkolt Timophancsnak hívták. — Természettudományi kérdés: Torna-kalánfü. (cochlearia officinalis); a keresztesek (cruciatea) rendjébe tartozik. — Betűrejtvény: Debreczen.

Helyesen fejtették meg: Krausz Jenő, Breier Lajos, Perl Jenő, Czinger Antal, Kulesár Béla, Demeter Pál, Beke Dezső, Újhelyi Jenő, Kovács János, Necker Fülöp, Urimmer Rikárd, Grüner Dezső, Dörner Alfréd, Hauschild Lajos, Szentés István, Vig Jenő, Telki Béla, Ringler Oszkár, Orovitz János, Czizmadia János, Binder Jenő, Szomorú István, Szigeti Bódog, Boboni György, Kovács János, Brüll Imre, Groszman Oszkár, Beck József, Kukuberg Henrik, Kulesár Kálmán.

A jutalmat Szigeti Bódog nyerte el.

IRODALOM.

«Magyarok Története»-nek most vettük kiadókól, a Lampel Róbert-féle (Wodianer F. és Fiai) budapesti kiadócégtől (Andrássy-út 21. sz.) a 42-ik füzetét. Ez alkalomból a napi sajtó által is többféle alakban közölt azon kitüntetésről emlékszünk meg, melyben a derék kiadócég egyik tagja, Wodianer Arthur részesült már két ízben azzal, hogy őt Ő Felsője, a király a kiállításnak egyik meglátogatásán megszólításával tüntette ki, elismerésül azon messzekiható irodalmi működésért, melyet a Wodianer cég évek hosszú során fejt ki irodalmunk s közművelődésünk emelése körül. És a legmagasabb elismerés helyén és méltó volna még akkor is, ha a kiadócég nem lép vala mással a kiállítók sorába, mint éppen csak a millenniumi évben teljesen megjelenendő a «Magyarok Története»-vel. — A most hozánk érkezett 42-ik füzet tovább viszi a Ferdinánd és János ellenkirályok közti hosszadalmas versengésnek, tragikus és foadorlatos eseményekben oly gazdag történetét, mely Jánosnak, az utolsó nemzeti királynak 1540-ben bekövetkezett halálával érte csak végét.

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-uteza 8.

Aztán következnek Ferdinand királynak a törökök ellen viselt szerencsétlen s jórészt kudarcos hadjáratai és más oldalon Fráter Györgynek; mint János fia gyámjának és az erdélyrészi birodalom kormányzójának viselt dolgai, mondanunk se kell, hogy az előadás szokott élénksége az olvasást valódi élvezetté emeli, mint ahogy képdisz dolgában e füzet sem marad hátra a többinél. A külön nagy műmellékleten kívül, mely Budavára 1686-iki ostromát ábrázolja, különösen Mária királynának egy fényképfelvételű szép mellszobra vonja magára figyelmünket. A többi érdekesnél-érdekebb illusztrációk pedig a következők:

Szulejman szultán arcképe, János király aranya. Fráter György aláírása. Izabella királyné aláírása. A régi Fehérvári kapu záró-köve, Török Bálint monogrammjával, Regendorf Vilmos emlékére. Buda 1541-ben a Duna felől. Buda 1541-ben, a hegyek felől. I. Ferdinánd arcképe, idősebb korból.

„Az 1848–49-iki Magyar Szabadságharc története” című munkából most jelent meg a 63-ik füzet, melyben Gracza György a tavaszi hadjárat kapcsán az első magyar érdemjelek kiosztását, s a márczius 5-iki szolnoki csatát mondja el számos új adat felhasználásával. Főképp a szolnoki csatának a leírása oly élénk, olyan megkapó, hogy lehetetlen megilletődés nélkül olvassunk azt. A szerző különben most már erős léptekkel halad a nagyszabású munka befejezéséhez. A füzet képei ezek:

Berzenczy László. A debreczeni ref. főiskola. — A debreczeni országgyűlés helye. — Mednyánszék Sándor honvéd ezredes. — Falragasz 1849-ből. — Gr. Károlyi György. Részlet az issaszeghi ütközetből. — Haynau 1852-ben.

Szerkesztői telefon.

Diák J. Hogy lehet a letűnt idők kebelébe lépni? A vers nagyon rossz. — 3038. előfizető Javitó vizsgát csak ott lehet tenni, ahol az illető elbukott. — B. B. Ha jó, miért ne. — Breier L. A hány hét van egy évben. A tartalomjegyzék az utolsó számnál vagy a jövő évi első számnál jelenik meg. — Weiner S. 1. A hányat tud; 2. mellékelni kell; 3. a szerkesztőségbe. — P. J. Szabadka. Ne azt, mást. Hiszen annyi a téma, hogy könyökig vájkálhat benne. — Réthy. Azt nem mondhatjuk meg. — M. K. Kemény Zsigmond regényei ezek: Izabella és a remete, melyből 1841-ben közölt az Erdélyi Társalgó-ban. Élet és ábránd, Gyulai Pál, Férj és nő, Özvegy és leánya, A rajongók, A zord idők, — és több elbeszélés. Történelmi tanulmánya: A mohácsi vész okairól, megjelent az Erdélyi Híradóban 1845. Csengeryvel A magyar szónokok és statusférjak-at adta ki, Erdély közléte 1791–1847. irt több esztetikai tanulmányt is. Kemény műveiről olvashatni Pesti Napló 1857. Szépirod. Közlöny 1859, Szépirod. Figyelő 1862. Reform 1871. Századok 1876. Kifaludy-Társ. évlapjaiban 1877. Gyulai emlékbeszédek. Bpsti Szemle 1887. — Schober B. A lapot pénteken zárják le t. i. egy héttel és két nappal a megjelenés előtt. Több kérdésre a jövő számban.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ.

Előfizetési árak:
Egész évre ... .. 4 frt.
Fél évre ... .. 2 frt.
Negyed évre ... .. 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
göygmnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-uteza 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körrut 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

A bűnös könnyelműségről.

(*) Tanuló koromban is mindig csudálkoztam azon, hogy valamelyik társam, hogyan mer elkövetni olyan dolgot, a minek következményei reá nézve végzetesekké válhatnak.

Csodálatosnak tartottam azt a könnyelműséget, melylyel valamely bünt el mert követni, még jobban bámultam az önhittséget, mely abban állt, hogy magát okosabbnak tartotta mindenkinél, mert azt hitte, hogy a mi bünt ő zseniálisan kieszelt, azt mások, főleg szülői és tanárai az ő sötétfejségük folytán nem fogják észrevenni s így, diák nyelven szólva, az okos diák becsapta a kevésbé okos szülőket és tanárokat.

Valahányszor egy-egy kis deákom valami csintalanságot, vagy pajkosságot főz ki az ő borzas kis fejében, nem birom megállni, hogy ne mosolyogjak fölötte s meg ne magyarázzam neki, hogy nem ő találta fel a puskaport.

Azt hiszi már az az első osztályú kis gimnázista is, hogy ő szörnyü okos, a tanárja pedig szörnyen nem okos s hogy az az okos kis fej olyan dolgokat eszel ki, a mikre az a nem okos fej rá sem jöhet.

Nem gondolja meg, hogy mi szintén voltunk valamikor, a mikor ő még a világon sem volt, olyan apró, eleven izgó-mozgó jószágok, hogy mi ugyanazokat a dolgokat talán sokkal ügyesebben végig csináltuk s hogy azokért mi is meglakoltunk, úgy, a mint megérdemeltük s hogy minket is éppen olyan professor büntetett meg, a kiről a mi diákeszünkkel föltettük, hogy túljárunk az eszén éppen úgy, a mint most a kis deák hiszi, hogy túljár a mienken.

Ha kicsinyes, ártatlan dologban történik az,

akkor még legfeljebb csak gyerekségnek, éretlenségnek tulajdonítjuk s talán inkább mosolygunk az ő kurta eszén, mintsem hogy haragszunk érte, — mikor azonban valaki anynyira megfélekedezik magáról, hogy főbenjáró bünt követ el, akkor már haragszunk és igazán büntetünk.

Nem régen történt, hogy egyik tanítványom, az általam kiállított iskolai bizonyítványban az elégtelent elégségesre javította ki, oly gyarlón utánozva írásmat, hogy azt minden olvasni tudó egyszerre észreveheti. Ez már aztán bűnös könnyelműség, mert már bűnös cselekedet, melyet a törvény üldöz és szigoruan büntet. Az ostoba fiu nem gondolta meg, hogy mit csinált, azt hiszi, hogy mások eszén túljárt.

Két hibát követett el: a folytonos figyelemzés dacára hanyag volt s bűnét újabb bűnnel tetézve, egész életét, jövőjét tönkre tette.

Mert ugyan ki bizik az oly emberben, a ki már gyermekkorában bizonyítványt hamisít? Ki hisz szavának, beszédének, ki mer még valami csekélységet is az ilyenre reá bizni?

Sajnálatra méltó, hogy már gyermek korában az ördögnek adta lelkét, de büntetésre is méltó, hogy eme bűnének többszörös folytása ne következzen.

Óva intelk benneteket, ne térjete le soha az igazság utjáról, nincs olyan tévedés, melyet komoly törekvéssel jóvá nem lehet tenni, de őrizkedjete attól, hogy a hibát újabb hibával fedeztéte, mert nincs olyan titkon elkövetett gonoszság, mely büntetését magában ne hordaná s mely előbb vagy utóbb napfényre nem kerül!

MIAMIS KIRÁLY.

Irta: WALDEN EDMUND.

Sir Edmund, ki azon felül csunya kudarcot vallott azzal is, hogy felbérelt rendőrrel akarta John s Master Bobot elfogatni, midőn Mac Gregor Allan felmutatta neki a bíróság végzését, bosszusan távozott a lord kastélyából, csónakra szállt és elment az «ezer szigetekre» Hollinshoz. Itt értesült arról, hogy a foglyot elszöktették. A rablók üldözték ugyan őket, de eredmény nélkül; csak annyit mondhattak Sir Edmundnak, hogy szárazföldön mentek tova Richard megmentői, a mit bizonyít hátrahagyott csónakjuk.

Sir Edmund Stacket Harbourban megtudta a megmentők neveit, lakhelyét és így sejtette körülbelül azt is, merre fognak menni.

A ravasz Edmund jó viszonyban volt egy huron főnökkel; ezzel akarta eltétni láb alól a kalózokat Sir Richard halála után. Véletlenül találkozott ezzel és ennek társaival, a kik épp átakartak menni a tavon a francia táborba. Jó pénzért Sir Edmundhoz szolgálatába lépett és embereivel megkezdte a nyomozást.

Míthogy Stacket Harbourban nem volt maradása, elhatározta, hogy ő is a huronokhoz szegődik, mert Sir Richardot okvetlenül meg kellett semmisíteni.

Attól nem félt, hogy francia katonaság kezeibe jut, mert jó összeköttetése volt Montrealban és ha esetleg mégis elfogták volna, nem törődött volna vele, csak Sir Richard ne találkozzék angol csapatokkal. Bizott a huronokban, kiknek ismert ügyessége még idejekorán megfogja találni Richardot.

A huronok csakhamar nyomára jöttek a menekülő társaságnak; de a mint átkeltek a folyón és elmenekültek a szigetről Burns és emberei, szem elől tévesztették őket a huronok, a kik nem is annyira Sir Richard, mint az általuk annyira gyűlölt piankeschaw ifjúnak élete ellen törtek.

Embereinket nagyon meglepte, hogy Sir Edmund oly közel volt hozzájuk a huronokkal.

— Erősen hiszem, — mondá Bob, — hogy kezeim közé kerül az az álnok Sir Edmund; nem menekül meg ep bőrrel, tudom.

Nikunthas Burns kérdésére azt válaszolta, hogy szerinte majd nyugotra mehetnek. A francziák és indiánok nem fognak sokáig itt maradni, hanem délkeletre mennek.

Végre nagynehezen eljött a szürkület és ekkor megláttak nem messze tőlük egy kis

szigetet; körülöttük még több szigetcseke is volt.

Partra szállottak tehát; amint egészen kiválógosodott, látták, hogy kiterjedt mocsárba jutottak, melyben több apró, náddal körülvett sziget terült el.

Nikunthas, midőn a többiek elhelyezkedtek a parton, csónakra szállt és kivezett, hogy kissé körülnézzen.

Körülbelül két óra múlva tért vissza utjáról.

Arról értesítette társait, hogy a tavon vannak már az indiánok, a kik valószínű meglátták azon nyomokat, melyeket hátrahagytak akkor, mikor a bódéból a tóhoz mentek.

A mocsár végére is ráakadt nyugot felől, a hol egyszersmind egy patakot is talált; ezen felmehettek jó darabig, mi annál örövendesebb volt, mert a lábnyomokról könnyen rájuk akadhettek volna üldözőik. Nikunthas szerint az indiánok néhány kanoet küldnek a mocsárba is, hogy kikutassák. Azt tanácsolta tehát társainak, rögtön folytassák felbeszakított utjokat.

— De ha az indiánok erre járnak, nem volna jobb itt maradnunk és csak holnap tovább mennünk.

— Nem megy el minden irokez, marad itt kém; én szerintem jobb mindjárt utra kelni.

— No jó, ha nincs kifogástok, menjünk tehát.

Utra készültek.

— Mikor érünk a főnökökhöz? — kérdé hirtelen Wayteta.

— Ki tudná azt megmondani, barátom, — válaszolt Bob. — A tó és erdőség is tele van ellenséggel.

Az örült néhány pillanatnyi hallgatás után így szólt: — Wayteta éhes!

— No, ha más bajod nincs, ezen majd csak segítünk, — mondá Bob — és avval egy jókora darab medvehúst nyújtott oda Waytétának.

Wayteta barátságos hangon így szólt Bobhoz: — Te jó ember vagy «nagy bivaly.»

— No tessék, már ez is a «bivaly!» hozakodik elő, — szólt elkeseredetten Bob, a kinek figyelmét nem kerülte ki társainak gyenge mosolya. — Jó barátaid a senekák, adtak nekem tisztességesebb nevet, de még arra sem adok sokat, érted? Az én becsületes nevem Bob Gren, vagy ha úgy tetszik, hívj Master Bobnak, vagy egész kurtán Bobnak.

Wayteta Bobra nézett és jóízűen kacagott.

— Bob a neve, haha, Bob, hahaha!

— No, mi nevetni való van az én nevemen? kérdé bosszusan az óriástermetű hajós.

De ez nem hozta ki sodrából Waytétát, a ki számtalanszor ismételte ezt a nevet: Bob és akár csak a kis gyermekek, úgy tapsolt jókedvében.

Nem csinált ugyan nagy zajt, de mégis veszélyes lehetett volna a menekülőkre, azért így szólt hozzá Nikunthas:

— Hát azt mondjuk majd a főnököknek, hogy Wayteta harcos létere ilyen fecsegő? — Wayteta megijedt erre és hallgatott; többször pillantott ezután is Bobra és egyszer odament hozzá, megfogta kezét és mialatt simogatta így szólt:

— Oh, ő neki Bob a neve, ő olyan jó ember.

Azután elhallgatott.

Már odaértek a mocsár végére és a patak torkolatához; Nikunthas óvatosan evezett és társait is felszólította, hogy lövésre készen legyenek.

Ugy tettek, mint Nikunthas meghagyta. Minden csendes volt körülöttük, csak vig madárszó hallatszott.

A kanoe bevezett a náddal benőtt patakba, a hoi nagyobb biztonságban lehettek, hacsak már nem volt mögöttük valami kém.

Hosszabb ut után így szólt Bob Nikunthashoz:

— Te már eleget evezted, add át nekem az evezőt — és az indián engedett a felszólításnak.

Bob óvatos volt ugyan, de azért hatalmas csapásokkal hajtotta előre a kanoet.

Nemsokára eltűnt a nád s helyét sűrű bokrok foglalták el; majd rengeteg erdőbe értek. A fák ágai két oldalról ráborultak a patakra.

Burnsnek iránytűje szerint egyre északnyugotnak mentek, mi előnyös volt rájuk nézve, mert ellenségeik, a kik az Ohio felé törekedtek, délnyugatra mentek.

Nagy meglepetésükre ismét nád közé értek, az erdő lassankint elmaradt, a nádas egyre sűrűsödött oly annyira, hogy nem tudtak tovább menni.

Néhány pillanatig tanácstalanul állottak, végre így szólt az indián. — Csak menjünk előre, vagy vizre, vagy szárazra kell már érünk.

Míthogy evezni nem mertek, belefogództak a nádba és úgy hajtották tovább a csónakot.

Tágasabb vizet értek, de nem tartott sokáig, ismét be kellett menniök a nádasba. Egyszerre

csak megritkult a nád és egy kisebb tóra értek, melynek csendes felületén számtalan réce uszkált.

Burns távcsövével nézett körül. A tó végén halmos partvidék terült el.

Nem tartották tanácsosnak tovamenni a tavon a nélkül, hogy ismerték volna a vidéket; tudták, hogy indiánok csatangolnak itt a környéken, tehát óvatosan partra szállottak, hogy ott határozzanak a teendőkről.

Nikunthas Johnnal együtt elindult, hogy kikémleljék a tó vidékét; köröskörül sűrű erdő terült el.

Semmi gyanusat nem vettek észre, a part egyik részén kövecses, sziklás volt. Visszamentek övéikhez és ide eveztek, ahol csakhamar partraszállottak.

Elindultak, s némi gyaloglás után egy szűk, meredekpartu utba értek, a melynek talaja kavicsos volt. Utuk egyre emelkedett, végre felértek a magaslat tetejére és a fáradsággal megtett ut pompás kilátással jutalmazta őket. De nem igen gyönyörködött egyik sem, hanem siettek leszállani a hegyről, hogy ismét sikra érjenek.

Nem messze a hegy lábától egy forrásra akadtak, ahol szomjuságukat csillapították.

Helyzetükben az volt a rossz, hogy közülük senki sem ismerte az Ontariótól délre eső vidéket és így nem tudták, mily messze mentek már délnek.

Burns egyre aggódott leánya miatt, a kit féltett az indán hordáktól; John vigasztalása sem használt semmit.

Az indián némi pihenés után felkelt, hogy szokása szerint körülnézzen a vidéken.

Midőn John ezt észrevette, így szólt hozzá: — Nem megy el egyedül, én is osztolni akarok az esetleges veszélyben, melynek kiteszed magad.

— Jó, «gyors puska,» jőjj hát velem; te okos vagy, szemed jó, éles, mint a sasé és ketten majd csak többet látunk.

Elmentek. Már néhány száz lépésnyire mentek a nélkül, hogy valami gyanus dolog akadt volna utjukba. Egyszerre csak megállott a piankeschaw és hallgatott.

— Mit látsz Nikunthas? — kérdé John.

— Nézz oda, — mondá izgatottan. John nem tudta, mire magyarázza a különben oly higgadt s nyugodt indiánnak viseletét. Oda nézett ő is a patak tulsó partjára, mely mellett már néhány perczig haladtak.

De semmit sem vett észre azon helyen, a hová az indián mutatott.

(Folytatása következik.)

A szerencsétlen flótások.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

(5)

— Kié ez a cipő?
— Ki használhatja ezt a rossz eszimat?
— Vigyázz, most süvitett el a füled mellett egy bomba!

— Ni, itt jön egy granát!

Most lépett be a tornatanár, a kit jobbról egy cipő, balról egy eszima üdvözölt. Mögötte jött egy szolga nagy deszkával, melyen óriási kávéskanna trónolt a számtalan apró csészék között. Puff neki! Egy jókora eszima úgy fültővön találta ő kávéskannaságát, hogy udvarával együtt lefordult a deszkaról és bizony nem volt hajlandó magát egy darabban fölszedetni

az őt a halálba is követő csészékkel együtt.

— Ejnye lánczhordtát! micsoda dolog ez? Azonnal vissza fordulunk Füzes felé, ha föl nem jelentitek a főzinkosokat — fenyegetőzött a tornatanár ur.

Mély csend . . .

— Tanár ur kérem szépen — így szólt végre egy a nagyobbak közül — valaki azt a rossz tréfat engedte meg magának, hogy a holmijainkat összecserélgesse. Nem kevés munkába került, míg mindenki visszakarta a maga ruháját. Különösen a cipők és eszimak adták a legtöbb gondot. Egymásnak dobáltuk őket és így történt — ekként eshetett meg — hogy —

— Hogy reggelitek ott a földön hever, és ti enélkül fogjátok folytatni az utat Bánhidja felé. Ez legyen mindnyájatok büntetése. Azt azonban még elvárom, hogy a tettes Bánhidján nálam jelentkezzen, mert különben jelentést fogok tenni az esetről az igazgatóságának. Félóra mulva indulunk.

A tanár ur erélyes föllépése és a tanulók buzgalma következtében csakhamar kivilágosodott a kaosz és mindenki megkapta a magáét. Egy rögtönzött gyűjtéssel kifizették a korcsmáros kárát, a ki viszont új reggelit csempészett be nekik. Azt is tudták, hogy a tanár ur nem haragszik oly nagyon és hogy a jelentkező tettes legfőllebb egy «gyenge baracczkkal» fog bűnhődni.

Mikor tehát a gyülekezőt fujták, minden gondjaikat ott hagyták a Vörös Oroszlán nagy termében, és jókedvűen sorakoztak, hogy folytassák az utat Bánhidja felé.

— Várkonyi Gyula és Beke Guszti hiányoznak, hol lehetnek — kiáltá a nyolczadik csoport főtornásza — ide veletek, nem tudjátok a saját helyeteket?

Senki sem felelt a fölhívásra.

— A dolog mindig boszantóbbá válik — fakadt ki a csapatvezető — amott a teremben rendtelenség és viszálykodás, most meg már két fiu hiányzik!

— Talán ők okozták a rendtelenséget és most félnek előjönni — vélekedett egyik diák.

— Lehetséges; az előtornászok menjenek vissza a szállásra és az ottani személyzet segítségével keressék fel őket.

— Én azt ajánlom, tessék engemet Péter barátommal itt hagyni, önök pedig csak menjenek tovább, mivel már ugyanis vesztettek egy órát. Mi majd kézrekerítjük a tetteseket.

— Igaza van, kedves kollega, én mindennek fölött nem akarom ezt az ostoba históriát a nagyharangra kötni. Kisértsek meg tehát, a hogy jönnek látják.

Zajosan, jó kedvvel vonultak tovább a többiek, de mégsem oly gondtalanul mint tegnap.

— Nem lehet tudni — Hátha —

— Ki tudja, mi lesz még ebből — aggódott egyik-másik. Különösen a Várkonyi és Beke testvérek hallgattak erősen.

Várkonyi Béla és Beke Ernő, a kik a kisebbek csapatába tartoztak, feltűnően szomorúak, leverték voltak, a mit a többiek a fitestvéreik eltűnésének tulajdonítottak.

— Hé! Béka! — kiáltott rá egyikre Kovács Józsi — olyan arcot vágsz, mint a kárvalott czigány! Igazán azt hiszed, hogy azok ketten nem kerülnek többé elő?

— Nem tudom bizony, nem fulladtak-e a vízbe — szepegett a szegény béka.

— No hallod! Hisz az a kis csermely, a mely ezen a réten átesőrgedezik, alig ér térdig. Nem ez lesz a baj. Tudjátok, mit gondolok én?

— Nos?

— Azt hiszem, azok a kamaszok künn az erdő szélén fióknyulat fogtak, ezért aztán a csösz vagy erdőkerülő megcsipte és becsukta őket.

— Ez még nem is volna rossz megoldás, mert így nemsokára napvilágot látnának. Az igazgató ur kieresztetné őket.

— Brekeke! — azt hiszed keményen büntetnék meg őket?

— Bizony nagyon valószínű, hogy legalább tizenkét órát kapnak.

— Ó szegények! sóhajtottak tiszta szívből Béla és Ernő egyszerre.

— Talán közel érzitek magatokat a fitestvéreitek sorsához?

Az aggódó fiuk nem feleltek többé, úgy, hogy Kovács Józsi egy másik fiuhoz fordult, a ki hajlandónak mutatkozott a téma behatóbb tárgyalására.

Mialatt a tornászok a széles országúton tovább vonultak és a két visszatért tanító, doktor Péteri Réthy tanárral a Vörös Oroszlán személyzetének segítségével az eltűnteket kereste, ezek sajátságos helyzetben voltak.

A pulva szénaágyon ugyanis annyira elaludtak, hogy nem hallották a lefekvésére intő trombitaszót, nem hallották az esteli harangozást, még arra sem ébredtek fel, midőn egy éjjeltájban befogtak a két szekérbe és egy-két jókora zökkenés után kihúzták őket az országútra. Itt meg már éppen nem zavarta álmuikat a csendes egyforma ringatózás, csak aludtak szépen tovább.

A kocsisoknak persze sejtelmük se volt róla hogy pasassérjaik is volnának. Ők már napközben elkészítették a szekereket, úgy, hogy éjjeltájban már csak befogni kellett; rágyújtottak kurtaszáru pipáikra, és nyugodtan pőfelkelve ballagtak a szekerek mellett, elmulattatván egymást a maguk módján.

A kocsira azért nem másztak föl, mivel attól tartottak, hogy könnyen elalusznak a langyos nyári éjszakán. Nekik pedig nem volt mulasztani való idejük, mert másnap a meg-

határozott időben egy közeli város huszárkaszárnyájában kellett átadniok a szénát. Mire fölkel a nap, már láthatók voltak Egres tornyai és egy óra eltelte után bedöcöztek a kaszárnya kitért nagy kapuján, rámentek előbb a kocsis-mázsálóra, majd a pajtához, hogy lerakodjanak. A mit azonban a folytonos döcögés, rázás, meg nem tett, megtette a hirtelen beállott nyugalom. A két tornász majdnem egyszerre riadt föl álmából és szinte megmerevedtek az idegen környezet láttára. Nem, ez mégsem volt a Vörös Oroszlán rozszant istállója, lyukas tetejű kocsiszíne, hanem két-háromemeletes kaszárnyaszerű épületek hosszú ablakosokkal, tágas udvarral, telve különféle

kocsikkal, melyek rakományát nagy serényen hordták be a katonák és kocsisok egyaránt.

— Az Istenért, bácsi, hol vagyunk?

— Mindenható Isten, hisz ez Egres, ott vannak a dóm tornyai!

— Bácsikám, mit csináljunk most?

Ezalatt néhány munkás észrevette a fiukat.
— Hallod-e Pupák! Micsoda pár fehér csudabogarat czepelettél te ide mi?

— Nem tok én arrú semmit, Estók!

— Nyisd ki csak a szemedet, ott mászkálnak a széna tetején!

— Tyhüb, hővvergye meg a ragya! az ám. Hallátok-e, hokkerütök oda fő, tik haszontalan maskurák. Hujnye, azt a fűzfán fütürésző ..

ne várgyátok ám, még az ustorral segéllek le benneteket unnaj! Hujnye a kutya ragyogótokat!

Persze hogy nem állhattak ellent az ilyen barátságos fölszólításnak, egyszeribe letették főhadiszállásukat a szilárd talajra.

— No ha' nézzek meg csak egygyet. Má peig ezek azokbul a tudálékos tornácz-kamaszokbul valók, amik tennap nálunk fekütek!

— Tudálékos kamaszok nem vagyunk, ha már a Vörös Oroszlánban voltunk is elszállásolva.

— Há akkor mé diczertáltatok meg a többiektü he?

— Hamar elmondhatjuk, Pupák ur. Tegnap

fölmásztunk a kocsijára, hogy egy órát aludjunk, de oly mély volt az álmunk, hogy sem a befogás alkalmával, sem az egész úton föl nem ébredtünk és így tettük meg a szerencsétlen utat Egresre.

— Na e' mmá czifra e' kkomédia. Maj keresnek a többiek tikteket, mi?

— Fájdalom, én is ugy hiszem, azért volna szükségem velük minél előbb ismét találkozni.

— Nem monhatnám, mihha e' lenne a legszükségesebb. Hanem a, mondok, hommindegyik füzet ekkoronát a titkos utadásért, külbenn viszlek benneteket a röndérséghöl, a hun maj a dutyiba mentek, unnaj meg maj

két csöndér késér benneteket haza a fatornyos hazátokba, mind a vándullókat!

Bezáratás, csendör, rendőrség! gonosz kilátások — hogy ezektől meneküljenek, készek is voltak a szegény fiuk mindenre.

— A koronát szivesen megfizetjük, Pupák ur — így szólt Gyula — mert noha czélunkkal ellenkező irányba jöttünk, mégis csak terheltük a kocsiját; hanem adjon tanácsot, hogyan juthatnánk legközelebb a mieinkhez.

— Hát persze, ho' vissza kő menetek — ismétlé Pupák — és ha van ölég pizetek, kocsit fogadhattok, ha nincs pizetek, hát az apostolok lován köll visszakutyagolnotok egész Bánhiggyáig. Ha jazonybann Bükkösre akartok gyünnyi, hát én három óra mulval indulok és délután két órakkor ottand leszünk.

— Az utóbbi ajánlatát nem fogadhatjuk el, Pupák ur, és minthogy nincs annyi pénzünk, gyalog fogunk Bánhidjára menni. Milyen messze lehet az innét?

— Hm — hát ugy hét — nyőcz óra, inkább több min' kevesebb.

— Jaj, biz az nagy út, de minél hamarabb tesszük meg, annál előbb nyugtatjuk meg aggódo társainkat.

— Hát persze, hogy persze — kontrázott Pupák — és mivel tom, hogy nem erővel kucséroztatok Egresre, hát visszaadom a két koronátokat.

— Nem, nem, Pupák ur, a pénzt maga...

— Semmi, ha ja pizt nem akargyátok visszafogannyi, tudok mást. Mivel tennap dél óta effalatott se ettetek, hát velem gyüttök a kocsimába, ahun én ki szokok fogynyi, majd ottandék füzetek nektek e' rendes fölöstökömöt a két koronából.

Ebből aztán nem engedett a derék fuvaros. És miután a fiuk egy jó reggelitől megerősödve, egy kis italtól fölfrissülve utra indultak, elkísérte őket a város végeig az országútra, ellátta őket utbaigazításokkal, és megígérte, hogy hazahozva elmond mindent a Vörös Oroszlán tulajdonosának, az esetleges keresőknek maguk mihez tartása végett.

— Lulu — kezdte a társalgást Gyula, miután már jó egy órányi utat hagytak maguk után — Lulu, pokoli hőség van.

— Az ám, bácsi, én is érzem.

— És nyolcz óra, vagy egygyel több, mondta volt Pupák!

— Szép kis út!

— Csak legalább egy kocsi jönne és egy darabig vinne bennünket, megfizetnénk — igen, jó, hogy eszembe jut, hogy is állunk pénz dolgában? Nekem négy koronám van.

— Pár krajczár hiján nekem is; Mammonnal el lennék látva, még csak a kocsi hiányzik, bácsikám.

— Hogy megörülnek, ha megpillanthatnék egyet, de mi is jut eszembe, Lulu, nem olyan fontos ám, hogy még ma érkezünk Bánhidjára.

— Gondolod?

— Biztos. A fiuk még holnap is ott lesznek; ha tehát ma nem tehetjük meg az egész utat, megteesszük felét, vagy két harmadát, valamely

faluban meghálunk és holnap kipihenve ujult erővel folytatjuk utunkat.

— Ebben már igazad van, bácsi. Kényelmesen megyünk tovább, és ha elfáradunk, ledülünk valahova pihenni.

— De többé nem ám a szénásszekérre!

— Isten őrizzen!

Jókedvüen sétálva értek a fiuk egy árnyékos erdőbe, melyet az országút átszelt.

(Folytatása következik.)

Hogyan mulassunk a vakációban?

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Vannak a méhek körül is mindenkor kisebb-nagyobb teendők, miket az ifju könnyen és örömmel végezhet, mely munkálkodás szintén igen jó hatása mind a testre mind a lélekre. Megtanulhatni a méhészet szabályait, csinját-binját, megismerhetni a méheknek, a szorgalom e legigazibb képviselőinek, természetét, társaséleti viszonyait, műértelmüket és építésüket, rendkívüli nagy hasznukat stb.

b) Rovar- és növénygyűjtemény készítése. Ez is igen szép és hasznos házi foglalkozás vakációban. Ugyanis a kirándulásokon gyűjtött rovarokat kellőképp ellátni, gombostűre tűzni, dobozba elhelyezni, bizonyos rendszer szerint osztályozni, kisebb testgyakorlatok s emellett tanulságos és hasznos foglalkozás, a mennyiben egy vidék faunájának összeállítására nagy segítségül szolgálhat. Így lehet az összedetett növényeket, virágokat szépen, óvatosan lepréselni, leragasztani, boncsolgatni, összehasonlítani, szintén egy rendszer szerint osztályozni, miáltal egy vidék Flórájának összeállítására munkálhatunk közre. Nemkülömben lehet ásványokat, kőzeteket, földtalajnemeket is gyűjteni, rendezni, osztályozni. Mindez a mily szép és kellemes, ép oly test- és lélekművelő foglalkozás, érdekes és hasznos tanulmányozás a természettudományokban, mert ismereteink a természetrajz terén szerfölött bővülnek, tisztulnak és alaposságot nyernek, elménk a csupán a felismerés, rendezés, osztályozás gyakorlása által hatalmasan fejlődik, erősödik, eszünk élesedik; kutató, elemző és rendező tehetségünk nagyban fokozódik. Az ilyen gyűjtemények, akár magunknak tartjuk meg, akár valamely tanító intézetet gazdagítunk vele, hol a tanításban legnagyobb haszonnal értékesítetik, egyaránt nagybecseük.

c) A lombfűrészelés. Igen szép és hasznos

munkálkodás vakációban az ugynevezett lombfűrészelés, mely csak újabb időben nyert némi lendületet. Ezt is kellő utmutatás mellett kell kezdeni s ekként hozzá érve mily sok testi lelki élvezetet szerez, tudják és megmondhatják a vele foglalkozók. Különösen a kezekre nézve igen művelő testgyakorlás, azokat ügyesekké, hajlékonyakká s erőseké teszi; a lélekre nézve pedig, mint a rajzolás, a képező, alakító, tervező tehetséget fejleszti, a szépízlést műveli a kedélyt felvidámítja, a munkakedvet fokozza. De még hasznót is hajt. Így lehet kisebb-nagyobb disztárgyakat, pl. óratartót, képrámákat, tintatartót, disztiményeket, különféle játékszereket stb. fűrészelni. S mily édes öröm, ha tudjuk, hogy ez vagy ama tárgy saját fáradságunk gyümölcse, vagy ha valakit vele megajándékozhatunk. A lombfűrészelés hazánk több tanító intézetében már szép virágzásnak örvend, s valóban nagy kár, hogy nem igen pártolván, csak vajmi lassan terjedhet!

d) Házi-iparmunkák. A háziiparnak van ma már sokféle ága, melynek egyike másika szép virágzásnak indult, és szintén igen jótékony hatása foglalkozás vakációban. Ilyenek pl. a könyvkötés; evvel a tanulók általában igen szeretnek foglalatoskodni, és sokan csakhamar dicséretre méltó ügyességre tesznek szert. Mindig szokott lenni a háznál néhány kötetlen könyv, hogy tehát szét ne essenek, igen helyesen teszik, ha az ifjak maguk bekötik. Ilyen továbbá a forgács-, papir-, stb. kötés; láttam már igen esinos tárgyakat, pl. kötökosarakat névjegytartókat, mindenféle jegecz mintákat, virágtartókat, melyeket ifjak készítettek s mondhatom nagy ügyeségről és szorgalomról tanuskodnak. — Ekkép lehet készíteni koszorukat, művirágokat, virágcsokrokat, és más disztárgyakat; czérna- s fonalfélékből esinos

TÓTOK A KIÁLLÍTÁSON

SZÁSZOK A KIÁLLÍTÁSON

asztal-, szék-, ágy- stb. terítőket, himzéseket, de ezek már inkább női foglalkozások. Legyen azonban bármily kézimunka, mindegyik test- és lélekművelő, tanulságos és hasznos, használjuk fel tehát szabad időnket ilyfélékre is.

e) Kertészkedés. Ez is szép, kellemes foglalkozás. Lehet szűkebb és tágabb körű, t. i. vagy csak virágápolásra szorítkozik, vagy egész kertnek munkálására terjedhet ki, mindkettő de különösen az utóbbi jó testedző és lélek-nemesítő foglalatosság. A virágok mindennapi gondozása, öntözése kisebb testgyakorlat, de mennyi örömet és élvezetet is szereznek, tudják a virágkedvelők. De ki ne kedvelné a virágokat? Ezerféle szin pompájuk és illatjuk gyönyörködteti lelkünket, felélénkíti kedélyünket, nemesíti érzelmeinket; s emellett jártasságot szerzünk a növénytanban, megismerkedünk a virágok nyelvvel és regéivel. (Virágnyelv, Virágregék Tompától.) A kertészkedés már nagyobb és többféle munkát követel, miért is a testet az erősebb mozgás, ide odahajlás által jobban edzi, a friss kerti levegő és illatár élteti, erősíti, nemkülönbben lelkünket is elragadja, felvidítja a sokféle növények látása, a madarak éneklése, a méhek don-gása, s több efféle. Mily nagy öröm az, ha valaki önművelte díszes kerttel s virágokkal dicsekedhetik! Mily jól érezzük magunkat egy kertben, pompás virágsorok között sétálva, kellemes illattal eltelve, hány kellemes óra és nap foly el itt, melyen különben talán semmivevással kellene végigunatkozni. Mindenkor szép és nemes lélekre mutat a virágkedvelés s művelés! De anyagi hasznukra is fordíthatjuk, a meny-nyiben a csinos koszorukat és csokrokat, virágpántákat és magvakat értékesíteni is lehet.

Ezeken kívül még hossza-vege nincs a hasznos házi foglalkozásoknak, miket az ifjak vakációban kellemes szórakozással és testi-lelki művelésre haszonnal gyakorolhatnak. Csak ne resteljünk ezen munkák közül egyet sem; mindennemű munka a test és lélektápláléka, mely erőt ad az élet küzdelmei között és felvidít számtalan gondjai között, megnyugvást és meglegedést szerez, mint Szécsényi is mondja: A munka az emberi meglegedésnek egyik főalapja.

Ezek főbb vonásokban mindazon tényezők, melyeknek czélszerű felhasználásával a vakációt mind a testre mind a lélekre nézve hasznosan értékesítve s egyszersmind kellemesen szórakozva tölthetjük. Látni való, hogy számtalan eszközök közül a gazdagabb ifjak úgy, mint a szegényebbek, a nagyobbak mint a kisebbek, egyesek mint kis társaságok sokat

és sokféleképp használhatnak fel testi-lelki javukra. Csak tenni, legyen a jelszó, bármi hasznosat; minden cselekvés testi vagy lelki erőt vesz igénybe, tehát erőnket, tehetségeinket gyakoroljuk, fejlesztjük. «A kincset, melyet a természet tehetségeinkben adott, mint az érczet, melyet a föld mélye rejt, csak fáradsággal hozhatjuk napvilágra.» (Eötvös: Gondolatok.) Az elősoroltam mulatságok és foglalkozások sokféleségénél fogva fel-felválthatjuk egyiket a másikkal, miáltal az önmagának jót akaró ifjunak nem lehet ideje unatkozásra, nem szabad időt engedni legszebb korának és viruló tehetségeinek elernyesztésére, rút henyélésre, e testi-lelki szegénység forrásának éldelésére. — Jól mondta N. Frigyes, hogy semmi jobban nem hasonlít a halálhoz, mint a restség. Nulla dies sine linea, vagyis egy nap se muljon el valami hasznos cselekvés nélkül. A jóravaló ifju fog is találni magának mindenkor valami üdvös tenni valót s jó szórakoztatót is, meg levén győződve, hogy ekként virágzó testi-lelki tehetségei nem fognak lankadni, alább sülyedni, hanem ellenkezőleg testben-lélekben megerősödve s mégis kipihenve bizton-bátran foghat új munkához a beálló iskolai évben.

Végre még egyszer szívére kötöm mindenkinek azt, amit sohasem szabad szem elől téveszteni, és ez: 1. Mindenhol és mindenben kellő vigyázattal és óvatossággal járjunk el, hogy testi-lelki hasznunk helyett kárt ne szenvedjünk; őrizkedjünk a szélsőségektől, semmit tul ne hajtsunk, mert «a mi sok, az megárt» mind testi mind lelki dolgokban. 2. Mindenütt, mindenkor és mindenkiel szemben tanusítsuk magunkat művelt ifjaknak, s ebből kifolyólag ne feledkezzünk meg soha magunkról, az illemtől, a becsületudásról; legyünk előzékenyek, szivesek, szeretetreméltók, hogy mindenütt derék, művelt ifjaknak ismerjenek s mint ilyeneket megkedveljenek. «Magát időhöz és körülményekhez szabni tudni a fő bölcsesség.» mondja Fáy András.

Igy lesz a vakáció valóban a testi és lelki mulatságok szép időszaka, melyről aztán tiszta lélekkel elmondhatjuk; jó vakációnk volt. Ha tehát mindenben ésszerűen járunk el, kellő mértéket tartunk: őrizhetjük meg testi-lelki épességünket, gyakorolhatjuk és művelhetjük hasznosan tehetségeinket; csak így testben-lélekben egyaránt erősödve és nemesedve lehet egészséges testben egészséges lélek, mi ha megvan: meglegedettek és boldogok lehetünk. Ilyen jó mulatsággal összekötött vakációt kíván az ifjuságnak jóakaró tanára.

(Vége.)

A VIRÁG.

— Példázat. —

«Adjatok virágot énnekem!»
Szól a gazdag ur kicsiny fia,
A kit atyja szép virágai
Közt kicsiny szekérbe' két legény
Tol. Alig, hogy ezt kimondja, a
Kis kocsit virággal im'
Megtömi. De egy tövis kezét
Megsebezte s eldobá dühvel
A virágokat . . .

Jer el velem
Gazdagok lakásából s kövess
Messze, hol a sok szegény lakik,
S hol tanyázni látsz nyomort. Oda
Jöjj velem! — Egy ósdi házikó
Ajtaján kilép zokogva egy
Kis halottnak anyja s gyűjtőget
Egyszerű, de szép virágokat
S felkiált keservesen: «Te szép,
Jószagu virág! Kisérd el, óh!

Néma nyughelyére azt a jó
Gyermekeket, kinek halála hő
Szívemet búval telíti meg!»
Ah, minő különböző szerep
Osztatott a két virágnak. Im'
Az egyik, melyet a sors keze
Gazdag ur kezébe juttatott
Hervadás ölébe vettetett;
Másikat a gyászoló anya
Gyermekehez fekteté . . .

Jegyezd
Meg magadnak óh fiam! Nem a
Földi helyzet adja meg nekünk
A valódi boldogságot. Hisz'
A meny úgy akarja néha, hogy
Tiszteletben álljon a szegény
És előbb előbbre való legyen
Mint a gazdag, a ki őt megveté.

Balkányi Kálmán.

Ezeréves történelmünk kiválóbb alakjai.

Keresztülmenve anyai balszerencsén, oly sok belviszályon, gyakorta harcizva óriás ellenel, vért és vagont áldozva hazánk jólétéért s mind e küzdelmekben bár apadva, de el nem tántorodva: éltük át ez évezred küzdelmes idejét.

Volt sok bűnünk, vétünk, szenvedtünk is érte; a magunk által szerzett fájdalmat, kivált Mohács sebéit, századokig hordoztuk; de a fenyegető vészben, vihar dulasakor, mikor édes magyar hazánk már-már a sir széléig aláhanatott: támadtak nagyjaink, hősök, félistenek, kik újra nagygyá tették elárvult hazánkat, vagy pedig, ha kellett, életüket áldozák a honért önzetlen küzdelemmel, vérök omlásával segítettek elő oly nagyon féltett alkotmányos szabadságunk dicsőséges győzedelmét.

Most mikor új ezredév hajnalán büszkén tekinthetünk vissza átküzdött tíz század nehéz korszakára: áldozunk hát néhány perczet ama nagyoknak is, kiknek köszönhetjük, hogy ezer év múltán is a Kárpátok aljában még mindig magyar szó zeng s szabad nemzet honol, kiknek örök-szép erénye a késő nemzedéknek követendő példa.

Ha mint hű unokák, messze távol kőden a

multba nézünk vissza s hadzavaró hősök, hon-szerző apánk nagy tettein merengünk: szívünk-lelkünk s minden gondolatunk büszke levente fenséges alakján pihen meg: honalapítónkon, párduczos *Árpádon*. S mikor hálás szívünk fedelmi ősi emlékének hódol, ne csak mint nagy vitézt, mint hőst ünnepelje! Oh mert Árpádban a hősi bátorságnak hadvezéri, okos tapintattal, az új honért való lelkes szeretetnek körültekintő gondnal s bölcs óvatossággal kellett párosulnia, hogy ez áldott rónaságot, — utját állva a népvándorlás fergeteges árjának, — szeretett népének biztos otthonává, el nem hódítható sajátjává tegye.

Ilyen volt Árpád, hős és bölcs vezér! Új hazáért epedő keblének meg nem rettenő harci hevét nemes meggondoltság szabályozá.

S mikor őseinknek kalandos harcizványa fenyegetni kezdi hazánk szabadságát s elkese-redett ellenünkké tévé Nyugat nemzetét: a magyarok örökös istene oly férfiut küldött hazánk oltalmára, ki honáért aggódó lelkével a jövőbe látott, kinek bölcsessége Ázsia fiait, a szittyá unokákat az európai élet osztályosává tette. Örök-nagy érdeme *I. Istvánnak*, — hogy habár nagy ellentállással kelle megküzdenie,

— a keresztyén hitnek révébe vezette pogány, magyar népét s alapját vetette a hosszú századokon maig is fennálló, dicső intézménynek, melyhez habár folt is, de annyi sok szép emlék, ragyogó dicsőség, méltóság fűződik, — alapját vetette az apostoli magyar királyságnak, egy országgá téve a magyar lakta földet, egységes, hatalmas nemzettel olvasztva a külön törzseket.

S ám két század mulva vészjósló fellegek sötéttel vonták be hazánk tiszta egét s Kelet mongolai erővel zúdulnának reánk s óriás hadukkal vadul tiportanak bennünket: még sem vesztünk el. Kietlen temető megdöbentő némaságát mihamar felváltá új élet pezsgése, hazánknak második nagy alapítója támadt a királyban: *IV. Bélában*. Királyi apái könnyelműségének, engedékenységének átkos eredményét: Sajót elhárítani nem bírta hatalma, de örök hála neki, hogy a végelenyészés tátongó mélyétől megmenté hazánkat tiszta honszerelme. — Ha nincs *IV. Béla*, mint aszott fűszálat, az út mellől, vegkép elsepette volna rémitően feldult, meggyengült hazánkat az első csatavész, de így az ő nagy lelkének hív munkássága, szeretete által új életre támasztva, erőben gyarapodva, a mult nehéz csapásából üdvös tanúságot merítve a jövő küzdelmeire: megmaradtunk, mint a cser, melynek ágait vihar tördeli, de hatalmas törzsének életerejét ki nem olthatja.

Legyen szent és áldott az unokák előtt a második nagy honalapító dicsőséges neve! Ha pedig olykor-olykor felújulnak lelkünkben a nagy költőnek régi dicsőségen merengő eme szavai:

«Oh nagy volt hajdan a magyar!
Nagy volt hatalma, birtoka,
Magyar tenger vizében hunyt el
Észak, kelet, dél hulló csillaga.»

Berzsenyi Dániel Szombathelyen felállítandó szobra Kiss Györgytől.

ha lelkesít bennünket a régi nagyság felemelő tudata: dicsőítsük egyttal e nagy hatalom megteremtőjét, éltető lelkét, a benső vallásosság s lovagiasság nemes mintaképét: a történelem igazságszeretete által «nagy» névvel megtisztelt királyt; *I. Lajost*. Nem köztünk virult fel nemzetsége fája, nem Magyarország volt ősi, szép hazája s mégis szívében-lelkében hű gyermekévé lön ez áldott magyar földnek; nemcsak külbatalmát emelé hazánknak dicső hadjáratok hosszú sora által, hanem beléletünk régi, vesztélyes sebeit ujrászervező intézmények által buzgón orvosolta.

Nevéhez fűződnek ezredéves történelmünknek, messze terjedő hatalomtól legjobban tündöklő lapjai!

Hat *Hunyady Jánost* ki ne dicsőítné? Királyi bibor nem érinté vállát, nem volt koronája: s mégis kiáldozott hazánk oltárán oly lelkes buzgalommal, mint ez egyszerű nemes? Honáért, hitéért halálra rajongó, elszánt s bölcs vezérnek megtestesülése! S mikor erős karja hősien visszaverte az ozmán százezreit: nemcsak magyar hazánkat, de az egész Nyugat művelt nemzeteit, a kereszténységet menté meg a pogány hóditó árjától. És Nyugat az oly nagyon megérdemelt, buzgó hála helyett hűtelen volt hozzá, itthon meg életére tört a gonosz ármány; de azért küzdött s magára

hagyatva, önnönerejéből állított seregeket, csak hogy mind halálra, vére omlásáig, hűséges maradjon szent céljához, meggyőződéséhez, hűséges maradjon szép jelmondatahoz: «Haza s kereszténység!»

Méltó volt apjához a gyermek, a törhetetlen bajnokhoz a nagy király, igazságos *Mátyás*. Erdemeit hű népe maig sem felejtí, áldott, szent emlékét a nép hálás körében szájról-szájra szálló példabeszéd őrzi. Méltán mondja róla a hegedős éneke, hogy «az isten mennyor-

szágból küldte nekünk oltalmunkra.» Belyugalmat adott forrongó hazánknak, fényes hatalmat a magyar lobogónak, jólétet, boldogságot a föld népének, messzeágazó műveltséget az oly nagyon elmaradott nemzetnek. Bámulatos hadi képzettségű seregével nemcsak megalázta «Bécsnek büszke várát», hanem a széptért való lelkesülése oly fényt, s műveltséget teremtett, hogy Nyugat megbámulta, csodálattal nézett agg Buda várára s tanulni jött hozzánk. — Oh, hogy e meg nem ingatható, szilárd jellemű uralkodó nagy alkotásainak sirját ásta Mohács!

Borus idők jöttek. De mint felleg árnyán átáthatol a nap ragyogó sugára: nekünk is támadtak nehéz napjainkban útmutató hősök, szabadságbajnokok. Veszendőbe indult ősi alkotmányunk s vallásszabadságunk védő bástyája volt Erdély fejedelmi széke S a nagy fejedelmek honért s vallásért hön buzgó harcazi heve ősi szép erénynyel, a koronás királyhoz való szilárd tisztelettel, hűséggel párosult. Mit tett *Bocskay István*? Török szultán királynak akarta, a nemzet is készséggel ismerte volna el, de ő győzelmének dicsőséges tetőpontján, önmaga becsületéhez s királyához hiven visszavonult, mert — mint maga mondá: «Magyarországnak van törvényes, koronás királya s én nem a magam nagyobb uraságáért, hanem csupán a veszélyben forgott haza és vallásszabadságáért fogtam fegyvert.»

Nagy lelkierő, önmeggyőző erkölcsi hatalom, s igazi nemes gondolkodásu, utolsó lehelletig loyális lélek lakozott a férfiban.

S mint kell a hazához utolsó csepp vérig hiven ragaszkodni, mint kell a hazáért a legdrágább kincset — mit csak isten adott nekünk, — éltünk habozás nélkül feláldozni; megmutatta annyi elszánt, nagy hős között *Zrínyi Miklós* hősi halálával. Küzdése álhatalos vala, célja szent, magasztos, halála lélekemelő, hősi halál; oh mi legyen hát méltó jutalma részünkről? Csak emlékét áldhatjuk s példájából elszánt lelkesedést meríthetünk. Hős vére omlása a szabadság fáját éltette, táplálta továbbra.

A szigetvári hős másodunokája pedig, a költő *Zrínyi Miklós* nemes példaképe a hazáért minden téren egyaránt buzgó honfinak. Kard és lant hőse volt; az udvartól miben sem segítve, sőt akadályozva, maroknyi hadával csodás sikert ér el a török hordák ellen és megpendíti lantját, megírja sokaig mellőzve feledett kiváló hősi költeményét, hazaszeretetre izgató lelkes tolla, emlékeztet, hogy ez ősi örökségben «vel vincendum moriendum est.» Mintha

csak *Vörösmarthy* mondaná: «Itt élned halnod kell!»

Mikor a vallási elfogultság messze elkülönzé az egyháza édes gyermekeit, *Zrínyi* nemes lelke így nyilatkozik meg a protestánsok iránt: «Én más valláson vagyok, de a kegyelmetek szabadsága az én szabadságom, a kegyelmeteken ejtett sérelem az én sérelmem. — Abban az időben, a vallásharcok szerencsétlenül gyűlölködő korában, örökre nagy mondás, fenkölt gondolkodás!

Álljunk meg egy kissé, a távol hazájától, jédegenben porló szabadsághős emlékenél.

«Hazánk szentje, szabadság vezére,
Sötét éjben fényes csillagunk!
Oh Rákóczy! kinek emlékére
Lángolunk és sirva fakadunk.» (Petőfi)

Kardot ragadtál, szent szabadságkardját és fennen villogtatád alkotmányért küzdve, majd mikor alátűnt zászlód szerencséje, sötét éjbe szállott a szabadság napja: elhagyád honodnak imádott határit s szétfoszlott reménynyel élted bus napjaid, mint az alkotmányos szabadságnak sirig nemes hive.

Én édes nemzetem! Oh vésd szívednek
Termő mélyébe e szent nagy nevet
A kicsiny magból zöldelő fa nőjjön,
Fakadjon önzetlen honszeretet!

Századunk küzdelmes idejéből, a reform eszméknek forrongó korából három nagy férfiú méltóságos képe ragyog felénk. Ma már mindhármójuk megküzdte pályáját, végtére mindhárom az édes anyaföld hős keblén nyugoszik, de harezuk nemessége, elvük tisztasága, jellemüknek törhetetlen, szilárd erélye dicső nagyjaink Pantheonjában a legtiszteltebb helyet szerzik emlékeknek. Oh melyik volt dicsőbb, melyik volt nagyobb? Nem tudjuk, . . . nem tudjuk.

Széchenyi Istvánnak lelkesültséggel, de tapintatos okossággal ébresztő munkáját talán idő előtt megdöntötte volna *Kossuth* heves tüze s nem vitte volna ki *Deák* higgadtsága: viszont *Kossuth* helyét nem pótolta volna, nehéz feladatát ama lázzal forrongó, izgalmas korban, elvett jogaink hős visszavívásában nem oldotta volna meg oly nagy dicsőséggel, aggodó *Széchenyink*, s *Deák* Ferencz tisztét nem töltheté más be, nem *Széchenyi* s *Kossuth* a nyugtot adó béke olajágát, a jobb jövőndőnek, jólétnek, virágzásnak eme szentséges zálogát, csak *Deák* bölcsessége hozhatta számunkra.

Mindenik korszakot alkotott, mindenik a maga helyén utólérhetetlen, a legnagyobb!

Sirjuk legyen mindig a magyarok Mekkája,

hova ihletett lélekkel imádkozni járunk a hazáért, emlékü pedig biztató talizmán hazánkért való nehéz küzdelminkben! Ha rájuk gondolunk: oh jusson eszünkbe: Széchenyi a me-revült, kábult tagokba életerőt lehelt, Kossuth lánglelkének gyújtó szózatára, dicsőséges küz-dést kezdtünk egybeforrni, közös akarattal s Deák keze által bizton evezünk a boldogság révébe. — Oh három nagy alak, mint egy szent-háromság! Az első ezredév legjobban próbára tett, utolsó százada a ti nagy nevetek örök dicsőségét hirdeti, e küzdelmes kornak ti vala-tok törhetetlen munkálói, éltető lelkei. Ha ör-ködő lelketek nem vezérelt volna rögs uta-inkon: oh vajjon lenne-e most szerteszárnyaló ünnepi öröm széles e hazában? Megváltóink voltak, kik ezredévi lételünket a legnagyobb válság idején biztosítottátok. Végtelen volt hon-szerelmek, magasztos és megható hazafiai hűségetek! A honért való s gyötrő aggodásig menő szeretet egyikőtök lelkére sötét borot hozott; más társatokat meg az elveihez való áhi-tatos hűség, a jellemzilárság örök-szép ere-nye hosszú félszázadra hontalanná tette; a harmadik meg szeplőtlen szerénységgel akkor is megmaradt egyszerű sorsában, akkor is szilárdan hű maradt életnézetéhez, mikor egy egész nemzet s a királyi pár hinté felé a hála az érdemelismerés babérvirágait.

Siri nyugvástok legyen, csendes, boldog, hiszen a haza, melynek áldozatok hűséges szivek minden dobbanását: az általatok muta-

tott uton, tanulva töletek új életet teremtő lel-kes munkásságot a szabadságért, alkotmányért való áhitatot s józan bölcsességet, fiai mun-kás egyetértésében él, gyarapszik, virul.

Voltak még sok másan, nagy királyok, hő-sök, hadvezérek, kik egyaránt munkálták imá-dott hazánknak fölvirágzását. De az itt felsorolt nagy alakokban megvan testesülve mindaz a szép erény, melynek elérése kell, hogy min-den magyar honfi hő vágyát képezze.

Az eszményképet, melynek serkentő fényé-vel kell lebegnie szemünk előtt, kik csak sze-retjük e hazát: e nagy alakok nemes jellem-vonásaiból állíthatjuk össze.

S most, mikor szívünk lelkesülve a mult nagy alakjainak ragyogó példáin, mondhatatlan örömmel üli ezredévünk magasztos ünnepét: kérjük a nagy isten, a magyarok erős istené-nek atyai áldását sokszor vert hazánkra s arra a férfira, ki Szt. István jogarát népeihez való igaz szeretettel hordozza kezében! Éljen a mi jó öreg királyunk! Éljen és viruljon másik ez-redéven édes magyar hazánk, hiszen nem mé-latlan kérjük, hiszen e meg nem tört kebellet átküzdött ezredév fényes tanujele, hogy meg-érdemelt helyünk van a művelt Európa nem-zetei sorában, s hogy a nagy költő sokszor hangoztatott, de örök értékű szavaival élve, — van bennünk a további fenmaradásra, a jövő nehéz küzdelmeire, mi felemel, megtart és védelmez, van bennünk «hit, jog és erő!»

Kón Béla.

A V A G Y O N .

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Az ember a természetrajzban, mint állat szere-pel, kinek megkülönböztető tulajdonsága a lélek. E lélekkel bíró okos állatnak az a célja, hogy azt az időt, mit e földön kell eltöltenie úgy használja fel, hogy életét boldoggá tehesse. A kinek meg vannak az élet tenntartá-sára szükséges eszközei s ki ezekkel okkal-móddal élni tud, ki nem veti alá magát a könnyelműség uralmának, e célt eléri.

Az életfentartó eszközök egyike a vagyon, melyről pár szóval, röviden alább megemlé-kezni akarok.

Mi a vagyon? . . . A vagyon érték, mely arra van hivatva, hogy az embernek életét kényelmesebbé tegye. Födolog azonban az, hogy valódi értéket tartsunk becsben, míg a kevésbbé értékes dolgokra ne ruházzuk rá

a vagyon nevet, mert ha ezt tesszük valódi vagyont a csecebecsétől, a külsőleg értékes dologtól megkülönböztetni nem tudván, soha sem lesz valódi fogalmunk az igaz értékről. Ki az igaz értéket ismeri, hamar tesz vagyonra szert, ha felébred benne a vagyonszeretet s ha nem hiányzik nála az ügyesség. A vagyon-szeretet ott fejlődik ki leginkább, hol a körül-mények olykép alakultak, hogy az embernek saját munkája után kell megélnie. A szegény, ki arcának véresverejtéke hullásával kupor-gatja össze filléreit, ragaszkodik a vagyonhoz, mert tudja, hogy annak szerzése munkába kerül, míg a gazdag örökös, ki kényelemben nőtt fel s kinek költekezései elé tán csupán az apa szigora vetett néha gátat, a gazdag örökös, kire milliók szállnak nem tudja meg-

becsülni azt, legtöbbször könnyelmű pazarlóvá válik s élte végét a bukás után rendesen maga hozza meg; golyót röpít agyába, elfeledvén Isten s önmaga iránti kötelességeit.

Első lépcsője a vagyonszerzésnek a takaré-kosság, míg az értékismeret s a vagyonszere-tet lépcsőnek alapkövei.

Azt mondják, hogy a takarékoság fél vagyon szerzés. Oly igaz 'e mondás, hogy nem kell hosszasan bizonyítgatnom helyességét. Vegyük a családot a legkisebb s legszebb társadalmi kört. Az apa fut, fárad, dolgozik hogy kedve-sei szükségét ne lássanak. A legtöbb élvezet-től megfosztja magát azért, hogy övéinek an-nál többet adhasson. Mivel hálálhatják meg ezt gyermekei mással, mint a szeretettel? De vajjon a ház szükségleteinek fedezéséhez nem járulhatnának maguk is hozzá, hogy egyfelől az apa munkája könnyebbé váljon, másfelől pedig megszokván a munkát, a takarékoságot, mikor a védő szárnyak alól kirepülnek, tova szállnak, a maguk boldogítását előmozdítani tudják. A kötés, varrás, himzés, fiuknál egyéb munkák, nemcsak hogy szórakozást nyújtanak, hanem megtanítják az embert arra, hogy a mit maga el tud készíteni, ne adjon azért ki pénzt. . . . Vannak családok, hol a gyermekek költőpénzt kapnak, szoktassuk rá őket arra, hogy a kapott összegen ne nyalánkságot vegye-nek, hanem tegyék el, gyűjtsék össze. Kitűnő szolgálatot tesznek e tekintetben a postatakarék-pénztárak, melyeket nem lehet eléggé ajánlani. Az a gyermek ki így szokik, nagykorában is takarékos lesz; nem fog félni a munkától, mely vagyonhoz vezet.

Isten a vagyonosra kötelességet is ró. Tudjon lemondani a gazdag arról, mire neki nincs szüksége s másnak pedig javára volna. Szóval legyen könyörületes. A vagyonnak rendeltetése megköveteli, hogy azzal másokon is segítünk, kinek a gondviselés kevesebbet adott. S ha a haza úgy kívánja, mondjunk le mindenünkről, tegyük oltárára a legutolsót is, s ne féljünk mert míg kezünkkel dolgozni tudunk, elveszni nem fogunk.

A vagyonszeretet azonban elfajulhat s ekkor hibák származnak melyek a következők:

A fősvénység, mely akkor áll elő, ha a va-gyonszeretet tulságosan kifejlődik, a mikor is az ember kész önmagától megvonni a leg-szükségesebbet, csakhogy minél több legyen aranyai száma. A fősvénység rút dolog; a fősvény sem önmagát, sem embertársait, sem hazáját nem becsülheti, hiszen ezektől szipo-lyozza ki vagyonát.

Ha hiba a tulságos vagyonszeretet, hiba az

ellenkezője is, mely a pazarlásnak a bölcsője. Már említettem, hogy a pazarlás a munka nélkül gazdagsághoz jutott embereknel szokott fellépni. Orvossága nincs, rendesen csak akkor tér meg a pazarló, mikor ősi birtokát, hol elődei oly soká boldogan éltek, dobra ütik.

A vagyonszeretettől fejlődő hibák legna-gyobbika a lopás, mely oly könnyelmű embereknel fejlődik ki, kik irigylik a más vagyonát s munka nélkül akarnak hasonlóhoz jutni.

Ennyit a vagyonról, ez is elég arra, hogy belássuk, miszerint az ész, az ember e kor-mányzója, teljes mértékben érdemes az árul-kodásra, mivel ha nem adunk elsőséget az ész-nek tetteink elbirálásában, hanem vágyainkra, bűnös hajlamainkra hallgatunk, sohasem le-szünk becsületes, jóra való, vagyonszerető em-berek, hanem pazarlók, fősvények, tolvajok, kik előbb utóbb elveszik jutalmukat.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Császár József. —

1. Számtani kérdés.

Egy apának két fia van, kik a második gymn. osztályt végezték. Az egyiket kereskedőnek adja s három éven át fizet érte évenként 100 frtot. A másik fiut iskoláztatja s a gimnáziumba fizet érte évenként 350 frtot, az egyetemen pedig egész éven át 600 frtot. A mennyivel az apa a másodikért többet fizet mint az elsőért, ugyanannyit fizet egy takarékpénztárba, mely 4^{1/2}%-os kamatot fizet. Midőn a második fiu állami vizsgát tett, az első fiu saját pénzével boltot nyitott, mekkora tőkével, ha mint kereskedő-segéd 8 éven át évenként 50 frtot megtakarított, mely szintén 4^{1/2}%-kal évenként tőkésítettett?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik hajó az az Apennineken, a melyen át Fló-renczből Bolognába vezet az út?

3. Történelmi kérdés.

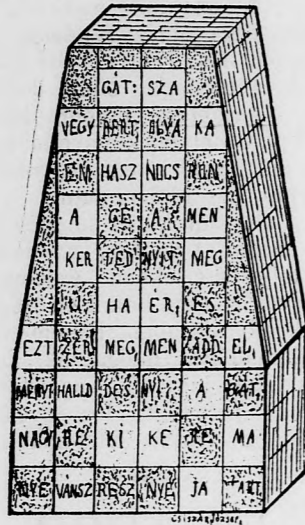
Ki volt az az angol férfit, a ki 1788. február 5-én Brooksidenben Blackburn mellett született? 1809-ben az alsóház és a tory-párt tagja, 1812-ben Irország államtitkára, később belügyminiszter volt? Keresztül-vitte a katolikusok emancipációját, majd miniszter-elnök lett s érvényre juttatta a szabad kereskedelemre vonatkozó javaslatait. Hogyan halt meg s mikor?

4. Természetrajzi kérdés.

Melyik ragadozó állat az, a mely a farkasnál kisebb, de hozzá igen hasonlít? Zsákmánya után csapatosan indul. Igen vérengző állat. Török, Görögországban, to-vábbá Ázsiában és Afrikában tartózkodik. Melyik csa-ládba tartozik?

Oszlop-rejtvény.

(Megfejtendő király séta szerint.)

A 30-ik számban közölt rejtvények megfejtése. Szám-tani kérdés: $n = [\log r - \log (r-p)] : n = 10$ év 1 nap. Földrajzi kérdés: Monte Rosa. A pennini Alpések 9 főcsúcsa között legmagasabb a Dufond, 4638 méter 1855-ben mászták meg legelőször. Történelmi kérdés: Juarez Károly Benitó. Természettajzi kérdés: Kaznár (casuarus.) Kelet-India, Új-Guinea és Archipelagos erdeiben él. Vegytani kérdés: Syenit. Képrejtvény: Magyarország.

Helyesen fejtették meg: Kulcsár Kálmán, Kovács János, Szebehelyi Imre, Beke Dezső, Sziklai Pál, Kurta János, Szommerer Alfréd, Demeter Jenő, Rudas Balázs, Endrey Andor, Ritter Béla, Veres Antal, Hufnagel Ottó, Bakos Endre, Boros Jenő, Traxler János, Binger Béla, Szentes János, Szalontay György, Varsányi Jakab, Heves Ernő, Kohn Alfréd, Duday András, Hódos Imre, Alföldy Titusz, Gaál Imre, Kaufmann Béla, Deutsch Jenő, Fischer Jónás, Háner Antal, Winkler Bódog, Vandraesek Jenő, Szemeti Károly, Vámos Pál, Hauschild Lajos, Vendel József, Várkonyi Bódog.

A jutalmat Hódos Imre nyerte el, a ki azt szerkesztőségünkben átveheti.

VEGYESEK.

Halálozás. Pap József kegyesrendi főgymn. tanár Szegeden e hó 26-án hosszas szenvedés után meghalt. A megboldogultat rokonságán kívül nagyszámu közönség, sok rendtársa s a gymnasiumi tanuló ifjuság kísérte utolsó útjára. Nyugodjék békében a szeretett tanár!

A hódmezővásárhelyi ev. ref. főgymnasiumban az 1896. évi jun. 12—17-ik napjain, Szabó János békésbányai ev. ref. esperes, püspökhelyettes és dr. Horváth József pápai teológiai tanár, mint kormányképviselő urak előnklete alatt tartott szóbeli érettségi vizsgálatokon 22 növendék közül érettnek találtatott 17 és pedig jelesül érettnek 2, jól érettnek 4, érettnek 11, két óra visszavetett 4, egy évre 1. Jelesül érettek: Engländer Lajos (technika), Kun Béla (jog). Jól érettek: Bartha István (jog), Kovács Alajos (theologia), Merényi Dezső (bölcselet).

Tanulók a kiállításon. Julius 15. óta a következő intézetek növendékei tekintették meg a millenáris kiállítást: Békési gymn. 34. Pelsőczyi népiskola 33. Esztergomi ipariskola 66. Nagy-Körösi ipariskola 46. Tordai polgári isk. 31. Mező-Telegdi népiskola 45. Egri iparos tanonciskola 39. Lévai iparos tanonciskola 50. Máramaros-Szigeti gymn. 24. Végvári népiskola 23. (iskolai ünnepélyt rendeztek a kiállítás falujában). Aradi polg. fiúiskola 65. Losonczyi m. k. ált. főgymn. 32. Gyulavári isk. 22. Pozsonyi szállószeti és kertészeti szakiskola 24. Nagy-Körösi tanító-képezde 21. Nagy Enyedi ref. főgymn. 25. Szentesi iparos tanoncisk. 31. Ungvári agyagiskola 37. Nagy-Szebeni iparostanoncisk. 64. Nagy-Szalontai iparostanoncisk. 49. Alsó-Lendvai tanító és tanítónő 44. Kolozsmegyei tanító és tanítónő 146. Kolozsvári egyetemi hallgató 20. Vas megyei népiskolai tanulók 67. Nagyvári (Bihar megyei) tanítók és tanítónők, fele oiáh 206

Szerkesztői telefon.

Kún B. A t. példányt buzgó munkásságáért meg fogja kapni a jövő negyedtől kezdve. Üdvözet. — **Spitzer S.** 1. Ercsiben. 2. Nem szükséges, a fő a használhatóság. 3. Cs. J. Túrkeve. — **Krausz Imre** Boba. A Miamis elejét bajos megkapni, mert előző számaink közül több elfogyott; lehet, hogy könyvalakban is megjelenik. **Odysseus.** Bár kíváncsisága nem olyan, hogy arra készséggel meg nem felelhettünk, de elvből nem felelünk névű vagy névtelen kérdézők kérdésekre. — **Balkány. K.** Jönni fog. Legujabban Vizota Gyula soproni főreálisk. tanár irt róla, ott össze van gyűjtve minden adat. A kis munkát legfeljebb egy koronáért megszeresheti magától a szerzőtől, forduljon hozzá. — **Ch. B.** Akkor az osztályt ismételnie kell. Vigyázzon azonban, mert a ki azt írja «ha én most megbuknék» az könnyen megbukhatik. — **Balta B.** Szászvár. Ingyen kap utalványt a plasticonba való olesó jegyre és 20 krért kiállítási jegyet. Más kedvezményt nem nyújthatunk. — **Wechsler J.** Azt hiszi, hogy mi a bekötési táblákat raktáron tartjuk? Annak idején megirtuk a tu lni valókat, sajnáljuk, hogy nem olvasta rendszeresen lapunkat. A pénz a kiadóhivatalba ment, esetleg az idei táblákra előjegyezhetik. Tessék annak idején jelentkezni. — **Több kérdésre a jövő számban.**

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest, VI. Aradi-uteza 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre ... .. 4 frt.
Fél évre ... .. 2 frt.
Negyed évre ... .. 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.
Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-uteza 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-kört 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

AZ ÁRULKODÓ.

(*) Az iskola kis világában gyakran hallható valamely tanuló felől diák körökben az árulkodó elnevezés.

Főleg a jobb tanulók közül kiválogatott, ugynevezett «vigyázók» rendes titulusa ez, melyet az illető azonnal megszerez, mikor az első rendetlenkedőt a tanárnak bejelenti.

Nem mondjuk azt, hogy nincsenek a tanulók között árulkodó természetűek, de azt erősen állíthatjuk, hogy valaki azért, mert vigyázó, nem árulkodó is.

Mi az a vigyázó? A tanár helyettese annak távollétében, a kinek kötelessége arra ügyelni, hogy az osztályban a csend és rend fönntartassék. Ha tehát kötelessége a felügyelet, akkor ha az az ellen vétőket bejelenti, hogy azok méltó büntetésüket elnyerjék, nem hibát követ el, hanem kötelességét teljesíti.

Ha nem jelenti be, először is kötelességmulasztást követ el, tehát hibás ő is, másodsor pedig visszaél a tanár bizalmával s a bűnösökkel egyet ért, tehát ő is bűnös. Így aztán kétszeresen vétkezik s így nagyobb bűnös, mint azok, a kiket fel kellene jelenteni.

Igaz, hogy hálátlan szerep a vigyázóság, de bármennyire az is, ha valakinek kötelességévé tétetik, becsülettel kell betölteni, mert utóvégre is egy vigyázónak soha sincs baja és kellemetlensége a jókkal, hanem csakis a rosszakkal. Ezeknek a becsülése, dicsérete, barátsága pedig egy jólelkű, becsületérző és szolid tanulóra nézve nem lehet még csak oly értékes sem, mint egy csillogó, hitvány üvegdarab.

A vigyázó tehát ha azért jelenti fel a rendetlenkedőket, mert a kötelessége, ha eljárásában nem vezet semmi önérdek vagy elfogultság, nem árulkodó.

Árulkodó az, a ki kérdés nélkül, boszúból vagy azért, hogy magát jó színben tüntesse fel, elárulja társainak jelentéktelen hibáit. Súlyosabbá teszi bűnét az által, ha ezt nem az osztály előtt, hanem titokban teszi azzal a szándékkal, hogy társának ártson.

Ez már bűn és megvetésre méltó. Én az ilyen ifjut a legszigorubb megdorgálásban részesíteném s ha bűnét ismétli, átadom az osztály itéletének. Ez azonban hosszú tanári pályám alatt csak egyszer történt meg s bár szigorú büntetés volt, — de használt is.

A tanulóknak, ha tanárja bármely dologról kérdezi, kötelessége az igazságot megmondani még akkor is, ha az esetleg valamely társának bajt vagy kellemetlenséget szerezne. Ha ezt nem teszi, nagy bünt követ el.

Az ugynevezett «eltussolás» semmit sem használna, mert az igazság végre is kiderül s akkor az igazat nem mondónak is bűnhődnie kell.

Az iskola nem állhat fenn rend és fegyelem nélkül. Ha a tanulók magukviseletével a tanárt arra kényszerítik, hogy megbízzon valakit a rendre való felügyeléssel, akkor annak, kire a felügyelet bízva van, szent kötelessége személyválogatás nélkül inteni, figyelmeztetni, nagyobb vétségeikért pedig föl is jelenteni azokat, a kik szándékosan követnek el kihágást, hogy méltó büntetésüket elvegyék.

Az iskola is templom, hova levett kalappal lépünk, hol lelkünket és szívünket műveljük ki, s tudományban, erkölcsben és hitben nyerünk oktatást. Azok, akik e templomot illetlen, rakoncátlan, sőt rossz viseletükkel megszenteltlenítik, nem méltók, hogy ott helyet foglaljanak. Legyünk rajta, hogy elvegyék büntetésüket, a nélkül, hogy árulkodókká lennénk!